

FINANCIAL LAW INSTITUTE

WORKING PAPER SERIES

WP 2019-07

DIEDERIK BRULOOT

HET LOT VAN BESTAANDE CVBA'S NA DE
INWERKINGTREDING VAN HET WVV

WP 2019-07

DIEDERIK BRULOOT

HET LOT VAN BESTAANDE CVBA'S NA DE INWERKINGTREDING VAN HET
WVV

- 2 -

The author welcomes your comments at Diederik.Bruloot@UGent.be.

The entire working paper series can be consulted at <http://www.law.ugent.be/fli/>.

HET LOT VAN BESTAANDE CVBA'S NA DE INWERKINGTREDING VAN HET WVV

§1. Opzet van de hervorming

1. De coöperatieve vennootschap zou als afzonderlijke vennootschapsvorm verdwijnen en alle functionaliteiten van de coöperatieve zouden worden ondergebracht in de BV. Dat was alvast het opzet bij aanvang van het ganse hervormingstraject¹. Het eindresultaat ziet er evenwel behoorlijk anders uit.

Uiteindelijk wordt alleen de CVOA als vennootschapsvorm afgeschaft en blijft de CVBA verder bestaan onder de benaming CV. Wel wordt vastgehouden aan de bedoeling om de CV-vorm voortaan voor te behouden aan “echte” coöperatieve ondernemingen en aldus het oneigenlijke gebruik van de CV-vorm tegen te gaan (*cf. infra*).

2. In de laatste rechte lijn naar de goedkeuring van het ontwerp-wetboek werd verder ook afgestapt van de bedoeling om slechts een zeer beperkt aantal specifieke bepalingen voor de CV uit te werken en CV's voor het overige te onderwerpen aan de regelen voor de BV². De finale versie van Boek 6 WVV, dat de regelen voor de CV's bevat, telt uiteindelijk 128 bepalingen en dus weinig minder dan bijvoorbeeld het boek voor de BV. Op het inhoudelijke vlak leunen deze CV-bepalingen evenwel heel dicht aan bij de bepalingen voor de BV, zij het met een beperkt aantal nadrukkelijke afwijkingen om de eigen aard van de coöperatieve vennootschap te benadrukken (*cf. infra*).

3. Wat de reglementering inzake CV's betreft, moet er verder op worden gewezen dat het de uitdrukkelijke bedoeling was geen afbreuk te doen aan de bestaande regelen en principes inzake erkende coöperaties³. Wel bevat het WVV een uitdrukkelijke verwijzing naar de erkenningsmogelijkheid, meer bepaald in Boek 8 WVV dat integraal aan de erkenning van vennootschappen is gewijd⁴.

¹ O. CAPRASSE, M. WYCKAERT, “Beperking van het aantal vennootschapsvormen : waarheen met de kapitaalvennootschappen (NV, BVBA, CV) ?” in H. BRAECKMANS e.a., *De modernisering van het vennootschapsrecht*, Brussel, Larcier, 2014, (65) 75, nr. 12.

² Amendement HENRY e.a., *Parl. St.* Kamer 2018-2019, nr. 3119/018.

³ Wet van 20 juli 1955 houdende instelling van een Nationale Raad voor Coöperatie, het Sociaal Ondernemerschap en de Landbouwonderneming, BS 10 augustus 1955.

⁴ Naast de erkenning van coöperatieven, behandelt boek 8 WVV ook de erkenning als sociale onderneming, als landbouwonderneming en als bosgroeperingsvennootschap.

§2. Wie mag de CV-vorm nog gebruiken

A. Uitgangspunt

4. Het is uitdrukkelijk de bedoeling van de wetgever om het gebruik van de CV-vorm voor te behouden aan coöperatieve ondernemingen¹. Essentieel in dat opzicht is bijgevolg om te weten wat de wetgever hiermee precies bedoelt. Het antwoord op deze vraag is terug te vinden in artikel 6:1 WVV, dat aangeeft dat het voornaamste doel van de CV moet zijn om *“de behoeften van haar aandeelhouders dan wel derde belanghebbende partijen te voldoen en/of hun economische en sociale activiteiten te ontwikkelen”*.

5. Deze omschrijving, die in belangrijke mate is geïnspireerd door de definitie van een coöperatie in de Europese Verordening betreffende de Europese coöperatieve vennootschap (SCE)², is niet zonneklaar³ terwijl het belang ervan nochtans wel bijzonder groot is. Enige toelichting is dan ook op zijn plaats.

6. Vooreerst knoopt de definitie aan bij het concept “doel” van de vennootschap uit artikel 1:1 WVV. De nieuwe definitie van een vennootschap die in deze laatste bepaling terug te vinden is, geeft aan dat één van de doelen van een vennootschap steeds is om *“aan*

- 4 -

¹ Memorie van Toelichting bij het Wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl. St.* Kamer 2017-2018, nr. 3119/001, p. 190 e.v.; hierna geciteerd als **“Memorie van Toelichting”**.

² De omschrijving in de SCE-Verordening luidt letterlijk als volgt: *“De SCE heeft tot voornaamste doel aan de behoeften van haar leden te voldoen en/of hun economische en sociale activiteiten te ontwikkelen, met name door met haar leden overeenkomsten te sluiten betreffende de levering van goederen, het verrichten van diensten of het uitvoeren van werken in het kader van de activiteit die de SCE uitoefent of laat uitoefenen. De SCE kan tevens tot doel hebben aan de behoeften van haar leden te voldoen door het bevorderen van hun deelneming aan economische activiteiten, op de hierboven genoemde wijze, in een of meer SCE's en/of nationale coöperaties. Een SCE kan haar activiteiten uitoefenen via een dochteronderneming.”*; zie artikel 1, al. 3 Vo. Raad EG nr. 1435/2003 van 22 juli 2003 betreffende het statuut voor een Europese Coöperatieve Vennootschap (SCE), *Pb. L* 18 augustus 2003, afl. 207, 1.

³ Zie voor een aantal eerste analyses ook R. AYDOGDU en L. NICKELS, “La société à responsabilité limitée et les autres formes de sociétés” in CUP (ed.), *Le Code des sociétés et des associations. Introduction à la réforme du droit des sociétés*, Limal, Anthemis, 2018, 90 e.v.; H. CULOT en N. TISSOT, “Le cadre juridique de la société coopérative et les perspectives d'avenir” in *La société coopérative: nouvelles évolutions*, Brussel, Larcier, 2018, 11-45; P. ERNST, “Het nieuwe vennootschapslandschap” in VPG (ed.), *De nieuwe vennootschapswet – VPG studiedag 2018*, Mechelen, Kluwer, 2018, 41 e.v.A. FRANCOIS en F. HELLEMANS, “Shaken, not stirred?” Een eerste analyse van de definities, de basisbeginselen en de structuur van het nieuwe Wetboek van vennootschappen en verenigingen” in BCV (ed.), *Het ontwerp Wetboek van vennootschappen en verenigingen*, Brussel, Larcier, 2018, 43-45; A. FRANCOIS en M. VERHEYDEN, “Onerkend is onbemind. Over de erkende vennootschappen in het nieuwe Wetboek van vennootschappen en verenigingen” in VPG (ed.), *De nieuwe vennootschapswet – VPG studiedag 2018*, Mechelen, Kluwer, 2018, 161 e.v.

haar vennoten een rechtstreeks of onrechtstreeks vermogensvoordeel uit te keren of te bezorgen". Wat CV's betreft preciseert artikel 6:1 WVV dat het voornaamste doel van de vennootschap er moet in bestaan om de behoeften van de aandeelhouders of andere belanghebbenden te voldoen en/of hun activiteiten te ontwikkelen. Van belang is dat de CV-definitie aanknoopt bij het concept "doel"¹ en niet bij het concept "voorwerp"² wat naar de activiteiten van de vennootschap verwijst³. Het is met andere woorden het ruimere doel of opzet dat de oprichters en aandeelhouders met de vennootschap nastreven dat determinerend is.

7. Hierna wordt dieper ingegaan op de twee luiken van de definitie van artikel 6:1 WVV.

B. Voldoen van de behoeften van de aandeelhouders

8. Overeenkomstig de definitie kan een vennootschap vooreerst de CV-vorm aannemen wanneer haar voornaamste doel erin bestaat de *behoeften van haar aandeelhouders* te voldoen. Dit lijkt o.m. te verwijzen naar de zakenmodellen waarbij de techniek van de *ristorno*'s centraal staat. Het ultieme doel van de vennootschap bestaat er niet zozeer in om winst te maken en deze vervolgens in speciën aan de aandeelhouders uit te keren, maar wel om de aandeelhouders te laten genieten van de activiteiten van de vennootschap en hen op die manier een vermogensvoordeel te bezorgen. Hierbij valt bijvoorbeeld concreet te denken aan energiecoöperaties of coöperatieve banken.

- 5 -

Artikel 6:1 WVV verwijst in dit verband bovendien uitdrukkelijk naar overeenkomsten die worden gesloten tussen de coöperatieve en haar aandeelhouders over de levering van goederen, de verrichting van diensten of de uitvoering van werken in het kader van de activiteit van de CV. Op die manier komen duidelijk ook meer algemeen zogenaamde servicevennootschappen in beeld als ondernemingen die van de CV-vorm gebruik kunnen maken.

9. Dit eerste element van de CV-definitie (voldoen aan de behoeften van de aandeelhouders) leunt o.i. dicht aan bij de traditionele opvatting omtrent coöperatief ondernemerschap. De memorie van toelichting vermeldt in dat opzicht overigens dat alle *erkende* CV's automatisch zouden moeten beantwoorden aan de voorwaarden om de

¹ Vroeger aangeduid als oogmerk.

² Vroeger aangeduid als doel.

³ Zie artikel 1:1 WVV.

rechtsvorm van een CV aan te nemen, maar dat nog steeds niet alle bestaande CV's aan de voorwaarden zullen beantwoorden om erkend te worden¹.

10. Het eerste element van de CV-definitie is minder ruim dan het tweede element (ontwikkelen van de activiteiten van de aandeelhouders, *cf. infra*), waarmee het in zekere mate nochtans wel overlapt. Iedere vennootschap voldoet op de één of andere manier nochtans wel aan een behoefte van haar aandeelhouders, maar de definitie vereist dat dit het *voornaamste doel* van de vennootschap is en dat is veel minder vanzelfsprekend.

C. Ontwikkelen van de economische en sociale activiteiten van de aandeelhouders

11. Naast het voldoen van de behoeften van de aandeelhouders mag het voornaamste doel van een CV ook bestaan uit het *ontwikkelen van de economische en sociale activiteiten van de aandeelhouders*. Deze tweede mogelijkheid is o.i. veel ruimer dan de eerste en beantwoordt minder aan wat traditioneel met coöperatief ondernemerschap in verband wordt gebracht. Alle vennootschappen die er voornamelijk op zijn gericht de eigen activiteiten van de deelnemers aan die vennootschap op de één of andere manier te faciliteren, kunnen immers onder deze noemer worden ondergebracht.

- 6 -

12. De wet of de parlementaire stukken bevatten geen aanwijzingen dat deze specifieke bewoordingen beperkend zouden moeten worden geïnterpreteerd. Het lijkt verder ook niet de bedoeling te zijn geweest de omschrijving in te perken door de verwijzing naar de economische én de sociale activiteiten van de aandeelhouders die door de CV zouden moeten worden ontwikkeld². De Franstalige tekstversie van artikel 6:1 WvV maakt immers duidelijk dat het om "*le développement des activités économiques et/ou sociales de ses actionnaires*" gaat.

13. Concreet zorgt dit tweede element uit de CV-definitie ervoor dat de CV nog steeds voor zeer uiteenlopende toepassingen kan worden gebruikt; en het bereik van de CV vermoedelijk een stuk ruimer zal blijven dan wat de wetgever voor ogen had. Zo laat deze omschrijving duidelijk het gebruik van de CV-vorm voor middelvennootschappen toe. Hetzelfde geldt voor vennootschappen die vorm geven aan een samenwerkingsverband tussen meerdere actieve of werkende aandeelhouders.

¹ Memorie van Toelichting, *Parl. St.* Kamer 2017-2018, nr. 3119/001, p. 192.

² In die zin A. FRANCOIS en M. VERHEYDEN, "Onerkend is onbemind. Over de erkende vennootschappen in het nieuwe Wetboek van vennootschappen en verenigingen" in VPG (ed.), *De nieuwe vennootschapswet – VPG studiedag 2018*, Mechelen, Kluwer, 2018, 163.

Dit laatste brengt ons bij de kwestie van de associaties van beoefenaren van vrije beroepen die vooralsnog veelvuldig in CVBA-vorm zijn georganiseerd. De memorie van toelichting verwijst uitdrukkelijk naar de beoefenaren van vrije beroepen als een sector waar frequent oneigenlijk gebruik van de CVBA-vorm plaatsvindt. Vervolgens stelt de memorie dat dergelijke “professionele vennootschappen” voortaan de BV-vorm zullen *kunnen* aannemen gelet op een aantal nieuwe mogelijkheden die deze biedt¹. Nergens evenwel wordt aangegeven dat beoefenaars van vrije beroepen de CV-vorm onder geen enkel beding nog zouden mogen gebruiken. Wanneer een vennootschap waarin beoefenaren van een vrij beroep zijn betrokken voldoet aan de vereisten van artikel 6:1 WVV, dan kan deze vennootschap desgewenst voor de CV-vorm kiezen. Concreet is daartoe vereist dat de vennootschap tot *voornaamste doel* heeft de professionele activiteit van de individuele aandeelhouders-beroepsbeoefenaars te ontwikkelen of ondersteunen.

D. Verdere uitbreidingen van de definitie

14. De definitie van de CV uit artikel 6:1 WVV heeft, net zoals de Europese SCE-definitie, ook oog voor de groepsstructuur waarbinnen (grotere) coöperatieve ondernemingen vaak vorm worden gegeven. Zo wordt aangegeven dat een CV ook tot doel kan hebben aan de behoeften van haar moedervenootschappen en hun aandeelhouders te voldoen, al dan niet via de tussenkomst van dochtervenootschappen van de CV. Eveneens mogelijk is dat de CV tot doel heeft de economische en/of sociale activiteiten van de aandeelhouders te bevorderen middels een deelneming in één of meer andere vennootschappen.

15. Meer opmerkelijk en niet aanwezig in de Europese SCE-definitie is dat het doel van een CV ook kan bestaan in het voldoen van de behoeften van *andere belanghebbende partijen* dan de aandeelhouders. Dit lijkt echter te moeten worden begrepen in de context van de sociale economie. Vennootschappen die een erkenning willen krijgen als sociale onderneming moeten immers noodzakelijkerwijs voor de CV-vorm kiezen (zgn. CV erkend als SO)². Sociale ondernemingen moeten hoofdzakelijk tot doel hebben, in het algemeen belang, een positieve maatschappelijke impact te bewerkstelligen op de mens, het milieu of de samenleving. Op die manier kan het inderdaad voorvallen dat het voornaamste doel van een CV erin bestaat voordelen te verstrekken aan andere personen dan de aandeelhouders.

¹ Memorie van Toelichting, *Parl. St.* Kamer 2017-2018, nr. 3119/001, p. 191.

² Artikel 8:5 WVV; zie daaromtrent A. FRANCOIS en M. VERHEYDEN, “Onerkend is onbemind. Over de erkende vennootschappen in het nieuwe Wetboek van vennootschappen en verenigingen” in VPG (ed.), *De nieuwe vennootschapswet – VPG studiedag 2018*, Mechelen, Kluwer, 2018, 165 e.v. Merk op dat naast de CV ook de

E. Handhaving en sanctionering

16. De keuze voor de CV-vorm moet voortaan uitdrukkelijk in de statuten worden gemotiveerd. Overeenkomstig artikel 6:1, §4 WVV moeten in de statuten immers uitdrukkelijk de *“coöperatieve finaliteit en de waarden van de coöperatieve vennootschap worden beschreven”*. Desgewenst, maar dus niet noodzakelijk, kunnen deze verder worden toegelicht in een intern reglement of een handvest.

17. Het gebruik van de CV-vorm door vennootschappen die niet voldoen aan de definitie van artikel 6:1 WVV heeft potentieel verstrekken gevolgen. Op verzoek van een aandeelhouder, het openbaar ministerie of eender welke belanghebbende derde kan de ondernemingsrechtbank immers de ontbinding uitspreken van een dergelijke CV (art. 6:127 WVV). De rechtbank kan echter wel een termijn aan de vennootschap toestaan om haar toestand te regulariseren, wat in de eerste plaats de omvorming tot een andere vennootschapsvorm inhoudt.

18. Verder dient in dit verband ook rekening te worden gehouden met overgangsregeling inzake coöperatieve vennootschappen (zie ook verder *infra* hoofdstuk 3). Bestaande CVBA's die niet aan de definitie van coöperatieve vennootschap uit artikel 6:1 WVV voldoen, worden immers op 1 januari 2024 van rechtswege omgevormd tot een BV¹.

- 8 -

§3. Kernpunten van het nieuwe CV-recht

19. Niet als dusdanig deel uitmakend van de definitie van de CV, maar wel als essentieel element van het juridisch kader voor de CV aangemerkt, is dat (a) de hoedanigheid van aandeelhouder zonder statutenwijziging kan worden verkregen en (b) de aandeelhouders, binnen de door de statuten bepaalde grenzen, ten laste van het vennootschapsvermogen kunnen uittreden of uit de vennootschap kunnen worden uitgesloten².

20. Hoewel een eenvoudige toe- en uittreding voortaan ook in de BV kunnen worden gerealiseerd (*cf. infra*), blijven de verschillen tussen BV en CV wezenlijk. Wat de toetreding betreft, blijft in de BV immers steeds een statutenwijziging vereist (art. 5:120 WVV)³. In de CV zijn toetredingen daarentegen steeds mogelijk zonder statutenwijziging (art. 6:106

¹ Zie artikel 41, §2 Invoeringswet.

² Zie artikel 6:1, §1, lid 2 WVV.

³ Wanneer de statuten aan het bestuursorgaan de bevoegdheid toekennen om nieuwe aandelen uit te geven, kan statutair worden bepaald dat de statuten slechts eenmaal per boekjaar moeten worden aangepast naar aanleiding van nieuwe uitgiftes (art. 5:137, §2 WVV).

WVV). Tevens beschikken aandeelhouders in de CV niet over een voorkeurrecht, in tegenstelling tot in de BV.¹

Verder zijn de uittreding en uitsluiting in de BV slechts mogelijk voor zover daar in de statuten uitdrukkelijk voor wordt gekozen. In de CV zijn daarentegen zowel de uitsluiting als de uittreding dwingend van toepassing.² Bovendien zullen ook deze verrichtingen in de BV (eenmaal per jaar) aanleiding geven tot een statutenwijziging³.

21. In lijn met de bestaande gebruiken is er in de CV meer ruimte om gebruik te maken van een intern reglement. Volgens het algemene artikel 2:59 WVV mogen interne reglementen geen materies bevatten waarvoor een statutaire bepaling vereist is of die raken aan de rechten van aandeelhouders, bevoegdheden van organen of de organisatie en werkwijze van de algemene vergadering. Voor de CV bepaalt artikel 6:69, § 2 WVV evenwel dat een intern reglement, goedgekeurd door een besluit genomen met naleving van de aanwezigheids- en meerderheidsvereisten voor een statutenwijziging, bijkomende en aanvullende bepalingen kunnen bevatten over de rechten van de aandeelhouders en de werking van de vennootschap, met inbegrip van de materies waarvoor een statutaire bepaling is vereist of materies die raken aan de rechten van aandeelhouders, bevoegdheden van organen of de organisatie en werkwijze van de algemene vergadering.

- 9 -

22. Naast deze ontegensprekelijke voordelen van de CV tegenover de BV, kent het CV-regime echter ook beperkingen. Zo moet de CV nog steeds door minstens drie personen worden opgericht (art. 6:3 WVV) en tijdens haar bestaan over minstens drie aandeelhouders beschikken (art. 6:126 WVV). Verder kent de CV voortaan ook minder flexibiliteit inzake effecten dan de BV. Zo kan de CV, anders dan de BV, niet worden genoteerd en kunnen de effecten niet worden gecertificeerd. Verder kunnen in de CV niet langer aandelen zonder stemrecht worden uitgegeven (art. 6:19, 1^e lid WVV).

23. Twee vanuit praktisch oogpunt belangrijke klassieke verschillen met de BV(BA) werden verder ook behouden. De inkoop van eigen aandelen is in de CV nog steeds niet toegelaten (art. 6:53 WVV) en evenmin is de geschillenregeling van toepassing in de CV (2:60 WVV).

¹ Artikel 5:128 WVV. De algemene vergadering kan het voorkeurrecht welsiwaar beperken of opheffen, maar dit kan niet in de statuten gebeuren (artikel 5:130 WVV).

² Onder het oude CV recht konden de statuten de mogelijkheid tot uittreding nog uitsluiten.

³ Hiermee verband houdend kan ook nog worden opgemerkt dat in de CV bij het zgn. 'ontslag van rechtswege' (overlijden, faillissement, kennelijk onvermogen, vereffening of onbekwaamverklaring van een aandeelhouder) de aandeelhouder van rechtswege zal geacht worden uit te treden, tenzij de statuten hiervan afwijken (art. 6:121 WVV). In de BV moeten de statuten hier uitdrukkelijk voor kiezen (art. 5:156 WVV).

24. De hierboven opgesomde verschilpunten tussen CV en BV zijn de determinanten voor de bestaande CVBA's die twijfelen tussen de omvorming tot een CV dan wel tot een BV. Voor het overige zijn er immers vooral zeer veel gelijkenissen tussen het nieuwe CV- en BV-recht. Dat is inzonderheid het geval op het vlak van de organisatie van het bestuur en op het vlak van de regelen inzake inbrengen en uitkeringen.

§4. Vuistregel voor de keuze tussen CV en BV

25. Bij wijze van algemene vuistregel voor bestaande CVBA's die de keuze moeten maken om zich tot CV dan wel BV om te vormen, kan het volgende worden gesteld. In het licht van de algemene beleidsdoelstelling van de wetgever in dit verband (het gebruik van de CV-vorm inperken en een gelijkaardige flexibiliteit bieden in de BV), vormen bestaande CVBA's *die voldoen aan de (ruime) voorwaarden van artikel 6:1* zich toch bij voorkeur om tot BV, tenzij zij

- (a) voor erkenning in aanmerking willen komen;
- (b) hun coöperatieve aard of model uitdrukkelijk in de verf willen zetten; en/of
- (c) gebruik willen maken van één van de (weinig) specifieke voordelen die het CV-statuuat biedt.

FINANCIAL LAW INSTITUTE

WORKING PAPER SERIES

The Financial Law Institute is a research and teaching unit in the Faculty of Law and Criminology of Ghent University, Belgium. The research activities undertaken within the Institute focus on various issues of company and financial law, including private and public law of banking, capital markets regulation, company law and corporate governance.

The Working Paper Series, launched in 1999, aims at promoting the dissemination of the research output of the Financial Law Institute's researchers to the broader academic community. The use and further distribution of the Working Papers is allowed for scientific purposes only. The working papers are provisional.